

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ТА ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

**Н.В. Оляднічук, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва**

Розглянуто законодавчо-нормативне забезпечення обліку праці, її оплати та інших соціально захищених виплат. Проаналізовано актуальні проблеми обліку розрахунків за виплатами працівникам. Обґрунтовано необхідність оптимізації облікових процесів господарських операцій. Запропоновано аспекти удосконалення обліку розрахунків за виплатами працівникам.

Ключові слова: бухгалтерський облік, розрахунки за виплатами працівникам, первинні документи, реєстри аналітичного і синтетичного обліку.

Зарплата є основним джерелом доходу працівників підприємства. Бухгалтерський облік розрахунків за виплатами працівникам є складною ділянкою облікового процесу, який потребує достовірного документального відображення відпрацьованого часу, виробленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг та їх оплати. Питання обліку праці та її оплати займають одне з чільних місць у всій системі бухгалтерського обліку на підприємстві. Належна організація бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам сприяє ефективному управлінню та контролю за своєчасним здійсненням розрахунків, ефективністю використання трудових ресурсів. На особливу увагу заслуговують питання первинного обліку праці та її оплати у сільськогосподарському виробництві як окремій галузі економіки.

Методика досліджень. Дослідження проблем бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам завжди були і залишаються у центрі уваги науковців та практиків. Окремі теоретичні та методологічні аспекти обліку праці та її оплати знайшли своє відображення у працях К. Безверхих [1], О. Золотухін [2], Т.Г. Камінська [3], О.П. Савицька [4], П.Л. Сук, Л.К. Сук [5] та інші. Віддаючи належне напрацюванням цих та інших авторів, слід відмітити, що теоретичний аналіз даних питань не забезпечує практичного вирішення всіх облікових проблем. Окремі аспекти первинного обліку праці в сфері сільськогосподарського виробництва все ж залишаються недостатньо висвітленими та потребують подальшого поглибленого опрацювання.

Результати досліджень. Економічні, правові та організаційні принципи обліку розрахунків за виплатами працівникам, які перебувають у трудових відносинах (на підставі укладеного трудового договору) із суб'єктами підприємницької діяльності усіх форм власності регламентовані Законом України «Про оплату праці», яким визначено, що «заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу». Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства.

При вирішенні питань розрахунків за виплатами працівникам слід керуватися Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законами України «Про колективні договори та угоди», «Про відпустки», «Про прожитковий мінімум», Генеральною угодою, галузевими угодами тощо.

Оплата праці та інші соціальні виплати працівникам підприємства регулюються розробленими та затвердженими внутрішніми нормативними документами: Положенням про оплату праці, Положенням про преміювання, Положенням про надання матеріальної допомоги, Положенням про винагороди за підсумками роботи за рік та ін.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про виплати (у грошовій і не грошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності підприємствами, організаціями, іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ) визначені П(с)БО 26 «Виплати працівникам», згідно якого є наступні види виплат працівникам (рис. 1).

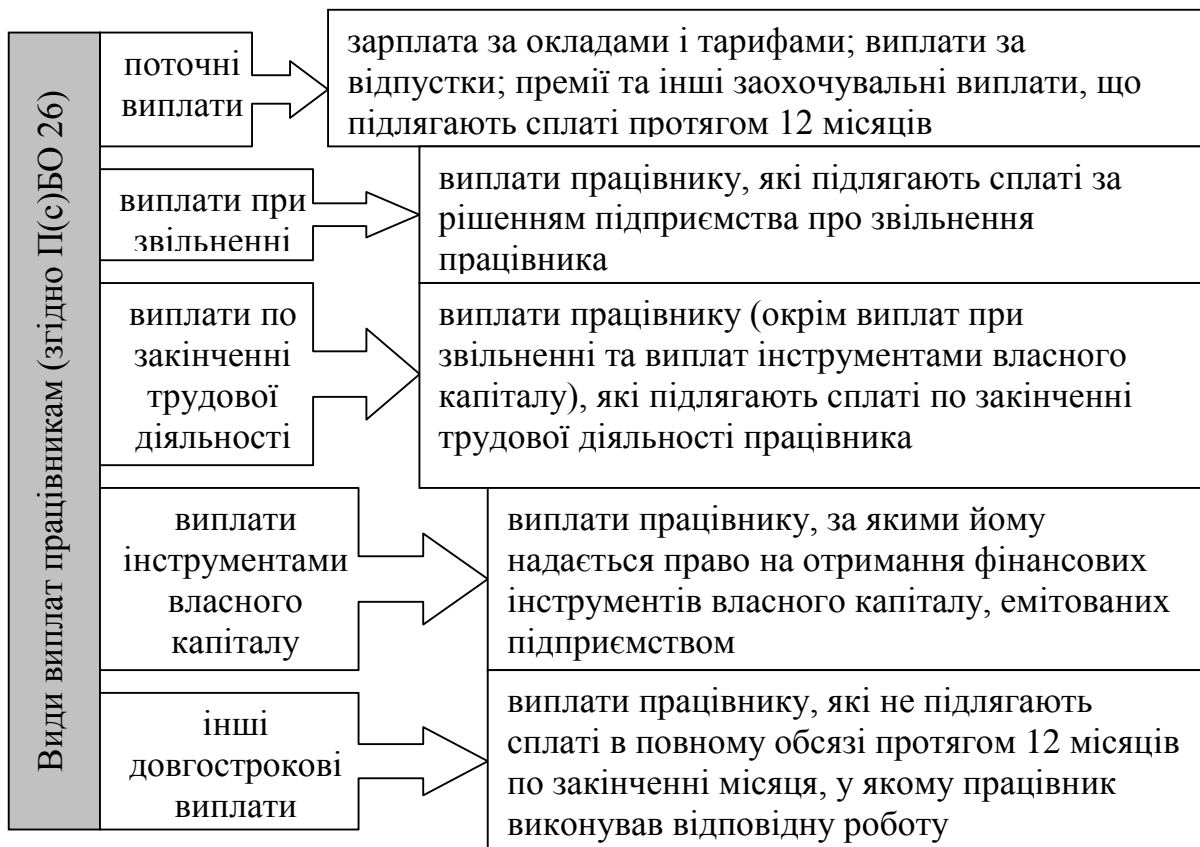

Рис. 1. Види виплат працівникам

Джерело: Розроблено автором згідно П(с)БО 26 «Виплати працівникам»

Складовими фонду оплати праці є:

- основна заробітна плата – це винагорода за виконання роботи відповідно до визначених норм праці;
- додаткова заробітна плата – це винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці;

➤ інші заохочувальні та компенсаційні виплати – це виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові і матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які приводяться понад встановлені законодавчими актами норми.

Оплата праці працівників здійснюється за однією із двох систем оплати праці: погодинною або відрядною. При погодинній системі заробітна плата залежить від тарифної ставки і відпрацьованого часу. Ця система поділяється на просту погодинну і погодинно-преміальну. При простій оплата проводиться по годинних тарифних ставках, місячних посадових окладах за фактично відпрацьованим часом. Погодинно-преміальна система крім основного заробітку передбачає ще видачу премії.

При відрядній системі розмір оплати праці залежить від кількості і якості виконаної роботи. Відрядна система оплати праці є: відрядна проста, відрядно-преміальна, відрядно-прогресивна. При відрядно простій оплата праці здійснюється за виконаною роботою за незмінною розцінкою; при відрядно-преміальній – крім основного заробітку виплачується ще й премія; при відрядно-прогресивній оплаті праці обсяг робіт, виконаних понад норму, оплачується за збільшеними розцінками.

Держава регулює розмір оплати праці шляхом установа мінімальної заробітної плати. Мінімальна заробітна плата – законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може провадитися оплата за виконаною працівником місячну, а також погодинну норму праці (обсяг робіт). Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників.

Основним первинним документом з обліку відпрацьованого часу та оплати праці є Табель обліку робочого часу (ф. № ПГС-1). Для обліку ручних та кінно-ручних робіт призначено Обліковий лист праці та виконаних робіт (ф. № ПСГ-2). Для обліку робіт з обробки ґрунту (посівів) та нарахування заробітної плати за виконання такого роду робіт застосовують Обліковий лист тракториста-машиніста (ф. № ПСГ-3). Виконання транспортних робіт трактором оформляють Дорожнім листом трактора (ф. № ПСГ-4). Для обліку обсягу виконаних робіт, робочого часу і заробітної плати у будівництві, промислових, допоміжних та інших виробництвах і господарствах застосовують Наряд на відрядну роботу (ф. № ПСГ-5).

Первинний облік перевезення вантажів автомобільним транспортом та нарахування оплати водіям здійснюють на підставі Подорожнього листа вантажного автомобіля у міжнародному сполученні (ф. № 1 (міжнародна) та Подорожнього листа вантажного автомобіля (ф. № 2 (що діє у межах України)). У Розрахунку заробітної плати (оплати праці) (ф. № ПСГ-6) обчислюють середньоденний заробіток за місяць і день, вказуються усі види оплати та утримань, а також суму, що належить до виплати.

За виконання громадських і державних обов'язків, оплата праці, позапланові нарахування, натуральні видачі та інші виплати, а також утримання із заробітної

плати, разові аванси, виплати за виконавчими листами відображають у Відомості інших доплат та утримань (ф. № ПСГ-7).

Облік обсягу виконаних робіт і суми нарахованої оплати праці працівникам тваринництва відображають у Розрахунку нарахування оплати праці працівникам тваринництва (ф. № 69).

Перевірені і затверджені бухгалтером дані первинних документів з обліку праці та її оплати узагальнюються і згруповуються за кожним працівником підприємства для здійснення розрахунків з ними.

Групування даних облікових листів трактористів-машиністів здійснюють у Накопичувальній відомості обліку використання машинно-тракторного парку (ф. № ЖН-5), подорожніх листів вантажних автомобілів – у Накопичувальній відомості обліку роботи вантажного автотранспорту (ф. № ЖН-6).

Наступним зведеним документом, який дозволяє згрупувати обсяги виконаних робіт механізаторами, водіями вантажного автотранспорту та різноробочими у хронологічному порядку є Журнал обліку робіт і витрат (ф. № 37). Для нарахування заробітної плати, яка належить кожному працівникові, розраховують заробіток за місяць і від цієї суми здійснюють необхідні відрахування. Розрахунок на підприємствах здійснюють у Розрахунково-платіжній відомості (форма № П-49) або Книзі обліку розрахунків з оплати праці (форма № П-44).

Зведена відомість нарахування та розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку витрат (форма № 5.1 с. - г.) призначена для горизонтальної систематизації даних про суми нарахованої оплати праці (кредит рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам») за окладами і тарифами, преміями та заохоченнями, компенсаційними соціальними виплатами, оплатою відпусток, оплатою іншого невідпрацьованого часу та іншими виплатами працівникам у розрізі об'єктів обліку.

Книга обліку розрахунків з депонентами (форма № 5.2 с. - г.) призначена для обліку розрахунків з працівниками, які не отримали з різних причин заробітну плату у визначений термін та яка має бути повернута на рахунок у банк.

Зведена відомість за розрахунками з робітниками та службовцями (форма № 5.3 с. - г.) складається з двох умовних частин. Перша частина призначена для вертикального групування та інформації про заборгованість на початок місяця; нараховані суми, які включають до фонду заробітної плати – заробітна плата, відпусткові; нараховані суми, які не включають до фонду заробітної плати – допомоги з тимчасової непрацездатності, допомога по вагітності та пологах, інші виплати у розрізі відділень, ферм, бригад чи розрахунково-платіжних відомостей. Друга частина Відомості призначена для відображення узагальненої інформації про суми виданої готівки за поточний місяць; суми перерахованих депонентів; інші перерахування, а також утримання суми єдиного соціального внеску, податку з доходів фізичних осіб тощо.

Синтетичний облік розрахунків за виплатами працівникам ведуть на синтетичному рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». За кредитом рахунку відображають суми нарахованої заробітної плати працівникам основного, допоміжного та промислового виробництва підприємства (інших виплат); за дебетом – видача зарплати та інших виплат працівникам з каси або перерахування

на особові рахунки у банківських установах.

Для відображення інформації за рахунком 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» призначено Журнал-ордер № 5-Б с. - г., у якому відображають нараховану заробітну плату та пов'язані з нею суми відрахувань на соціальні заходи та забезпечень майбутніх витрат.

Синтезуючи вище викладений матеріал схематичне зображення записів з обліку розрахунків за виплатами працівникам наведено на рисунку 2.

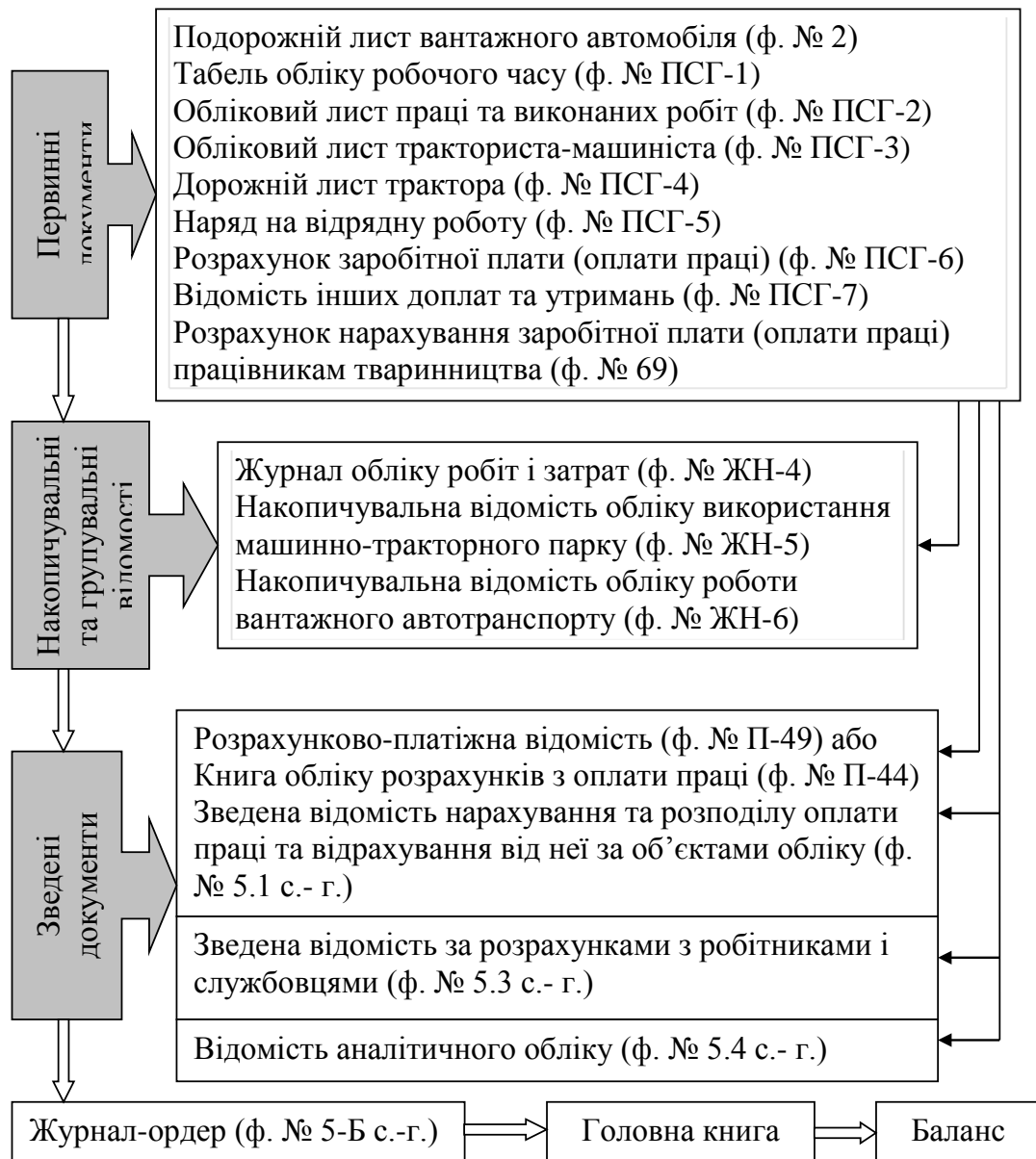

Рис. 2. Оптимізована узагальнена схема обліку розрахунків за виплатами працівникам

Висновки. Запропонована схема формування та руху первинних, накопичувальних, групувальних і зведених документів забезпечить належну організацію праці облікових працівників та сприятиме одержанню неупередженої економічної інформації щодо обліку розрахунків за виплатами працівникам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхих К. Шляхи удосконалення первинного обліку непрямих витрат, пов'язаних із виплатою заробітної плати / К. Безверхих // Бухгалтерський облік і аудит. — 2010. — № 3. — С. 24-29.
2. Золотухін О. Нарахування та виплата зарплати: документальне оформлення // Баланс-Агро. — 2009. — № 11. — С. 23-25.
3. Камінська Т.Г. Первинна облікова документація та її інформативні властивості / Т. Камінська // Економіка АПК. — 2008. — № 12. — С. 112-117.
4. Савицька О.П. Сучасний стан оплати праці та рівень вартості робочої сили в сільському господарстві / О.П. Савицька // Оплата праці в АПК. — 2011. — № 5. — С. 15-17.
5. Сук Л. Організація обліку праці та її оплати / Л. Сук, П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. — 2009. — № 21. — С. 28-44.

Одержано 11.09.2013 р.

Аннотація

Олядничук Н.В.

Бухгалтерський учет расчетов по выплатам работникам и его усовершенствования

Основным видом доходов трудоспособного населения является зарплата. Вопросы учета труда и его оплаты занимают одно из главных мест во всей системе бухгалтерского учета на предприятии. Анализ законодательного и методического обеспечения расчетов по выплатам работникам показывает, что данный участок учета требует постоянного исследования и усовершенствования путем оптимизации учетных процессов, унификации первичных документов, регистров аналитического и синтетического учета. Современные экономические условия требуют новых подходов к формированию учетной информации, в частности по учету расчетов по выплатам работникам. Учитывая требования сегодняшнего дня, нами оптимизирована схема учета расчетов с работниками предприятия по оплате труда и другим социальным выплатам.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, расчеты по выплатам работникам, первичные документы, регистры аналитического и синтетического учета.

Annotatin

Olyadnichuk N.V.

Accounting of settlements for the payments to employees and its improvement

The main source of income of the working-age population is wages. Matters of human resource accounting and its remuneration occupy one of the main places in the whole system of accounting at the enterprise. Analysis of legislative and methodological calculations on the payments to employees shows that the accounting area requires constant research and development through the optimization of accounting processes, unification of primary documents, registers of analytical and synthetic accounting. Modern economic conditions require new approaches to the formation of accounting information, in particular with regard to settlements for employee

payments. Taking into account the requirements of today, we have optimized the scheme of the accounting of settlements with employees for remuneration of labor and other social security payments.

Keywords: *accounting, settlements for the payments to employees, primary documents, registers of analytical and synthetic accounting.*

УДК 657:634.1

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Н.О. Шевченко, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва

Проаналізовано діючий стан обліку основних засобів у сільськогосподарських підприємствах. Виявлено та дано оцінку основних проблем, пов'язаних з обліком основних засобів. зроблено висновки про необхідність удосконалення обліку основних засобів при їх довготривалому використанні.

Ключові слова: *облік, витрати, основні засоби, консервація, методи нарахування амортизації, вартість, переоцінка.*

Основні засоби є одним з найважливіших чинників будь-якого виробництва, від їх стану та ефективності використання залежать кінцеві результати господарської діяльності. Глибокі кризові явища у економіці країні, недосконала амортизаційна політика спричинила спад інвестиційної активності економіки в цілому та окремих підприємств, підвищення ступеню зношеності основних засобів.

В умовах транзитивної економіки оновлення основних засобів потребує відповідних інвестицій. В інвестиційній діяльності особливого значення набуває проблема формування джерел інвестиційних ресурсів. Цей процес, як свідчить практика господарювання, достатньо складний, оскільки припускає використання декількох різноманітних за своєю економічною сутністю джерел: внутрішніх та зовнішніх. У масштабах держави таким джерелом є внутрішній валовий продукт.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми обліку, аналізу та контролю основних засобів зробили провідні вчені-економісти: С. Голов, Л. Городянська, В. Жук, З. Задорожний [8], Г. Кірейцев, Я. Крупка, Л. Сук, П. Сук, С. Хома, Н.І. Дорош, А. Борисов, Ф. Бутинець, Р. Хом'як та інші.

Однак, викладені ними результати досліджень щодо покращення обліково – аналітичного забезпечення управління основними засобами, особливо щодо управлінського обліку основних засобів є недостатнім і тому потребують удосконалення і уточнення.

Методика досліджень. Методологічною основою дослідження є концептуальні основи та стандарти обліку. При проведені аналізі проблем обліку основних засобів використано аналітичний, монографічний, порівняльні